

1. Identificación da programación

Centro educativo

Código	Centro	Concello	Ano académico
15015755	Rosalía de Castro	Santiago de Compostela	2017/2018

Ciclo formativo

Código da familia profesional	Familia profesional	Código do ciclo formativo	Ciclo formativo	Grao	Réxime
SSC	Servizos socioculturais e á comunidade	CSSSC03	Animación sociocultural e turística	Ciclos formativos de grao superior	Réxime xeral-ordinario

Módulo profesional e unidades formativas de menor duración (*)

Código MP/UF	Nome	Curso	Sesiós semanais	Horas anuais	Sesiós anuais
MP1124	Dinamización grupal	2017/2018	7	123	147

(*) No caso de que o módulo profesional estea organizado en unidades formativas de menor duración

Profesorado responsable

Profesorado asignado ao módulo	MARÍA DE LA LUZ PÉREZ VÁZQUEZ
Outro profesorado	

Estado: Pendente de supervisión inspector

2. Concreción do currículo en relación coa súa adecuación ás características do ámbito produtivo

Esta programación corresponde ao módulo profesional DINAMIZACIÓN GRUPAL do 2º curso do Ciclo Superior de Animación Sociocultural e Turística, pertencente á Familia Profesional Servizos Socioculturais e á Comunidade, cunha duración de 2.000 horas.

A competencia xeral do título de Técnico/a Superior en Animación Sociocultural e Turística consiste en programar, organizar, pór en práctica e avaliar intervencións de animación sociocultural e turística, promovendo a participación activa das persoas e dos grupos destinatarios, e coordinando as actuacións de profesionais e persoal voluntario ao seu cargo.

As competencias profesionais, persoais e sociais deste título son as que se relacionan a continuación:

- a) Obter información utilizando recursos, estratexias e instrumentos de análise da realidade, co fin de adecuar a intervención sociocultural ás necesidades das persoas destinatarias e ao contexto.
- b) Elaborar proxectos de intervención sociocultural a partir da información obtida do contexto e das persoas destinatarias, incorporando a toma en consideración das diferenzas sexuais.
- c) Dirixir a posta en práctica de proxectos de intervención sociocultural, coordinando as actuacións de profesionais e persoal voluntario ao seu cargo, supervisando a realización das actividades con criterios de calidade e facilitando o traballo en equipo.
- d) Deseñar espazos, estratexias e materiais de promoción e difusión de proxectos de intervención sociocultural, aplicando os avances tecnolóxicos do ámbito da comunicación.
- e) Organizar departamentos, programas e actividades de animación sociocultural e turística, xestionando a documentación, os recursos, o financiamento e o control do orzamento asignado.
- f) Crear, dinamizar e supervisar equipos de monitores e monitoras en proxectos de intervención sociocultural, e organizalos en función das actividades.
- g) Deseñar, pór en práctica e avaliar actividades lúdicas, culturais e fisicorecreativas, seleccionando as estratexias metodolóxicas, organizando os recursos e manexando os equipamentos e os medios técnicos necesarios para o seu desenvolvemento.
- h) Proporcionar apoio técnico, documental e loxístico para a constitución e o funcionamento de grupos e asociacións, capacitando as persoas participantes para a autoxestión e facilitando as relacións entre os axentes sociais.
- i) Organizar e xestionar os servizos de información xuvenil, realizando actividades de orientación, información e dinamización que atendan as necesidades e as demandas das persoas deste sector de poboación.
- j) Deseñar, pór en práctica e avaliar actividades socioeducativas dirixidas á poboación xuvenil, favorecendo a igualdade de oportunidades e aplicando os principios da educación non formal.
- k) Dinamizar grupos, aplicando técnicas participativas e de dinamización, xestionando os conflitos e promovendo o respecto e a solidariedade.
- l) Aplicar os protocolos establecidos en materia de primeiros auxilios en situacións de accidente ou emerxencia.
- m) Realizar o control e o seguimento da intervención con actitude autocrítica, aplicando criterios de calidade e procedementos de retroalimentación, para corrixir as desviacións detectadas.
- n) Dar resposta a posibles solicitudes, suxestións e reclamacións para cumprir as súas expectativas e lograr a súa satisfacción, con capacidade para usar unha lingua estranxeira.
- ñ) Adaptarse ás novas situacións laborais mantendo actualizados os coñecementos científicos, técnicos e tecnolóxicos relativos ao seu ámbito profesional, xestionando a súa formación e os recursos existentes na aprendizaxe ao longo da vida, e utilizando as tecnoloxías da información e da comunicación.
- o) Resolver situacións, problemas ou continxencias con iniciativa e autonomía no ámbito da súa competencia, con creatividade, innovación e espírito de mellora no traballo persoal e no dos membros do equipo.
- p) Organizar e coordinar equipos de traballo con responsabilidade, e supervisar o seu desenvolvemento, mantendo relacións fluídas, asumindo o liderado e achegando solucións aos conflitos grupais que se presenten.
- q) Comunicarse con iguais, superiores, clientela e persoas baixo a súa responsabilidade, utilizando vías eficaces de comunicación, transmitindo a información e os coñecementos adecuados, e respectando a autonomía e a competencia das persoas que interveñen no ámbito do seu traballo.

- r) Xerar ámbitos seguros no desenvolvemento do seu traballo e o do seu equipo, supervisando e aplicando os procedementos de prevención de riscos laborais e ambientais, de acordo co establecido pola normativa e cos obxectivos da empresa.
- s) Supervisar e aplicar procedementos de xestión de calidade e de accesibilidade e deseño universais nas actividades profesionais incluídas nos procesos de produción ou prestación de servizos.
- t) Realizar a xestión básica para a creación e o funcionamento dunha pequena empresa, e ter iniciativa na súa actividade profesional, con sentido da responsabilidade social.
- u) Exercer os seus dereitos e cumprir as obrigas derivadas da súa actividade profesional, de acordo co establecido na lexislación, participando activamente na vida económica, social e cultural.

Unha das cualificacións profesionais completa incluída no título relacionada co presente módulo é a seguinte:

*Dinamización comunitaria, SSC321_3 (Real decreto 1368/2007, do 19 de outubro), que abrangue as seguintes unidades de competencia:

-UC1020_3: establecer e manter relación cos principais axentes comunitarios (poboación, persoal técnico e administracións), dinamizando a relación recíproca entre eles.

-UC1021_3: promover a participación cidadá nos proxectos e nos recursos comunitarios.

-UC1022_3: dinamizar a planificación, o desenvolvemento e a avaliación de intervencións e proxectos comunitarios e de participación cidadá que se desenvolvan entre os axentes que configuran unha comunidade ou unha zona territorial.

-UC1023_3: intervir, apoiar e acompañar na creación e no desenvolvemento do tecido asociativo.

-UC1024_3: establecer estratexias de comunicación e difusión dos proxectos e das actuacións comunitarias.

-UC1025_3: aplicar procesos e técnicas de mediación na xestión de conflitos entre axentes comunitarios.

-UC1026_3: incorporar a perspectiva de xénero nos proxectos de intervención social.

RELACIÓN CO SECTOR PRODUTIVO

Todos os contidos e actividades de ensino- aprendizaxe especificados van encamiñados a que o alumnado, futuros/as técnicos/as en Animación Sociocultural e Turística, obteñan a cualificación profesional no sector dos servizos á comunidade (desenvolvemento comunitario e información xuvenil), no sector dos servizos culturais (lectura e información, tecnoloxías da información e da comunicación, etc.) e de recursos e produtos culturais diversos, e nos sectores de servizos turísticos e de lecer e tempo libre (actividades lúdicas e deportivas, ambientais e de aire libre).

A actividade produtiva na prestación de servizos será principalmente desenvolvida nos seguintes ámbitos do mercado:

-Coordinador/ora de tempo libre educativo infantil e xuvenil.

-Director/ora de tempo libre educativo infantil e xuvenil.

-Responsable de proxectos de tempo libre educativo infantil e xuvenil.

-Coordinador/ora ou director/ora de campamentos, albergues de xuventude, casas de colonias, granxas-escola, e aulas de casas de xuventude e escolas de natureza.

-Monitor/ora de tempo libre.

-Animador/ora sociocultural.

-Dinamizador/ora comunitario/a.

-Asesor/ora para o sector asociativo.

-Técnico/a comunitario/a.

-Xestor/ora de asociacións.

-Técnico/a de servizos culturais.

-Animador/ora cultural.

-Informador/ora xuvenil.

-Animador/ora de hotel.

-Animador/ora de veladas e espectáculos.

-Animador/ora de actividades recreativas ao aire libre en complexos turísticos.

-Xefe/a de departamento en animación turística.

--

3. Relación de unidades didácticas que a integran, que contribuirán ao desenvolvemento do módulo profesional, xunto coa secuencia e o tempo asignado para o desenvolvemento de cada unha

U.D.	Título	Descrición	Duración (sesións)	Peso (%)
1	Os grupos como eixe de intervención	Percorrido polo interior dos grupos humanos.	27	17
2	Dinamización do grupo	Programación, deseño e implementación dunha intervención con grupos diversos.	30	18
3	Proceso de comunicación	Análise e mellora do proceso de comunicación.	22	16
4	Equipos de traballo	Afóndase no coñecemento do funcionamento dos equipos de traballo e nas ferramentas que se poden empregar para obter un óptimo rendemento dos mesmos.	20	15
5	Cando se presenta o conflito	Desmontando o conflito: emprego das ferramentas para xestionar os conflitos e solucionar os problemas que poidan aparecer nos grupos.	22	17
6	Avaliación dos procesos de grupo e da propia competencia social	Toda intervención precisa ser avaliada. De este modo, traballarase de xeito transversal diferentes tipos de avaliación e as diferentes técnicas e instrumentos que se poden empregar.	26	17

4. Por cada unidade didáctica

4.1.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
1	Os grupos como eixe de intervención	27

4.1.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA1 - Desenvolve estratexias de creación de grupos, tendo en conta a relación entre as intervencións en contornos de lecer e as necesidades do grupo	NO
RA2 - Dinamiza un grupo adecuando o uso das técnicas de dinámica de grupo ás súas fases	NO

4.1.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA1.2 Caracterizouse o ámbito de intervención da titulación de técnico superior
CA1.3 Valoráronse as necesidades de intervención no grupo
CA1.4 Relacionáronse os procesos de cognición social coa creación de grupos
CA1.5 Valoráronse os motivos sociais de participación nun grupo
CA1.6 Valorouse a importancia de implicar as persoas participantes na creación do grupo
CA1.7 Xustificouse a importancia do respecto mutuo na interacción dentro dun grupo
CA2.1 Caracterizouse a estrutura dun grupo
CA2.2 Identifícaronse as fases dun grupo

4.1.e) Contidos

Contidos
Psicoloxía social aplicada a grupos.
Valoración do respecto mutuo como principio de interacción nun grupo.
Cognición social: análise de elementos relacionados (esquemas sociais e percepción social).
Motivación social: emocións e motivacións.
Grupo: características, elementos que o forman e tipos.
Importancia da participación na creación de grupos.
Procesos e estrutura dun grupo.
Fases de desenvolvemento dun grupo.
Fenómenos que afectan o grupo. Cohesión social: factores que favorecen a cohesión grupal.
Liderado: tipos; habilidades para o desenvolvemento do liderado.

4.2.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
2	Dinamización do grupo	30

4.2.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA1 - Desenvolve estratexias de creación de grupos, tendo en conta a relación entre as intervencións en contornos de lecer e as necesidades do grupo	NO
RA2 - Dinamiza un grupo adecuando o uso das técnicas de dinámica de grupo ás súas fases	NO

4.2.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA1.1 Aplicáronse os principios de intervención con grupos
CA1.8 Aplicáronse técnicas participativas para a posta en marcha dos grupos, considerando os principios de intervención grupal
CA2.3 Aplicáronse técnicas de grupo para cada fase en que se ache o grupo
CA2.4 Propuxéronse medidas para garantir un ambiente cooperativo e de satisfacción en situacións de lecer
CA2.5 Utilizáronse métodos activos para xerar a participación dentro do grupo
CA2.6 Organizáronse os espazos en función das características do grupo
CA2.7 Adecuáronse os tempos á realización das técnicas de grupo
CA2.8 Valorouse a importancia da utilización de dinámicas de grupo para interactuar con todos os membros do grupo

4.2.e) Contidos

Contidos
Principios de intervención con grupos: iniciación e dinamización de procesos grupais.
Análise das necesidades dos grupos en diferentes ámbitos de intervención das persoas coa titulación de técnico superior: instalacións hoteleiras, cámpings, casas de colonias, campamentos, ludotecas, instalacións deportivas, centros escolares en horario extraescolar, etc.
Métodos activos e técnicas de participación grupal en animación sociocultural e turística.
Aplicación de técnicas orientadas á creación de grupos en situación de lecer.
Valoración da importancia do uso de dinámicas de grupo para a interacción.
Técnicas de dinámica de grupos como metodoloxía de intervención.
Aplicación de técnicas de grupo: técnicas de presentación, de motivación, de traballo, de comunicación, de resolución de conflitos, e finais ou de avaliación.
Organización de espazos, tempos e medios necesarios.
Papel do persoal animador na iniciación e na dinamización de procesos grupais. Función relacional orientada ao mantemento dun grupo: seguimento grupal.
Importancia de garantir un ambiente cooperativo e de satisfacción en situacións de lecer.

4.3.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
3	Proceso de comunicación	22

4.3.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA3 - Selecciona técnicas de comunicación analizando as características dos grupos e das persoas implicadas no proceso	SI

4.3.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA3.1 Analizáronse os elementos do proceso de comunicación
CA3.2 Seleccionáronse estratexias para superar barreiras de comunicación grupal
CA3.3 Adaptáronse as técnicas de comunicación a contextos e grupos
CA3.4 Definíronse os estilos de comunicación que fan máis eficaz o proceso de comunicación en función do contexto
CA3.5 Descríbíronse as habilidades de comunicación necesarias para favorecer o proceso de comunicación
CA3.6 Determináronse as técnicas de comunicación adecuadas á situación e atendendo á diversidade cultural e funcional, sobre todo ás situacións de discapacidade
CA3.7 Establecéronse sistemas de avaliación da eficacia dos procesos de comunicación

4.3.e) Contidos

Contidos
Proceso de comunicación. Características e funcións: interacción grupal, retroalimentación, comunicación interpersonal e comunicación en grandes grupos.
Aplicación das novas tecnoloxías para a comunicación.
Elementos no proceso da comunicación.
Sistemas de comunicación.
Tipos de comunicación: verbal, non verbal e escrita.
Barreiras na comunicación. Dificultades máis habituais. Comunicación e persoas con discapacidade. Localización das barreiras no persoal animador, na poboación usuaria e no contexto. Estratexias de superación de barreiras e de potenciación da comunicación.
Técnicas de comunicación: adaptación a contextos e grupos.
Estilos de comunicación. Asertividade.
Habilidades sociais básicas de comunicación. Características xerais das habilidades básicas de comunicación. Pautas de conduta na atención a participantes. Escoita activa.
Tipos de estratexias para valorar os sistemas de comunicación.

4.4.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
4	Equipos de traballo	20

4.4.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA4 - Organiza equipos de traballo segundo os proxectos, para o que selecciona as técnicas de cooperación e coordinación	SI

4.4.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA4.1 Caracterizouse a situación de traballo do equipo e os perfís das persoas que o compoñen
CA4.2 Formuláronse os obxectivos do grupo de traballo
CA4.3 Utilizáronse técnicas participativas para dinamizar o equipo de traballo
CA4.4 Distribuíronse tarefas e cometidos entre compoñentes do grupo en relación coas capacidades de cadaquén
CA4.5 Coordinouse a secuencia das tarefas das persoas compoñentes do grupo de traballo
CA4.6 Determináronse os procedementos de supervisión e avaliación do cumprimento das tarefas e as funcións dos membros do grupo de traballo
CA4.7 Valorouse a importancia de crear un clima de traballo adecuado e a promoción da igualdade nos equipos de traballo
CA4.8 Especificáronse tarefas de formación para os membros do grupo sobre as técnicas e os protocolos que garanten a seguridade nas actividades

4.4.e) Contidos

Contidos
Traballo en equipo: composición.
0Ambiente de traballo. Problemas relacionados co ambiente de traballo: burning e moobing.
Valoración da promoción da igualdade na xeración de equipos de traballo.
Valoración da importancia dos procesos de comunicación e coordinación dentro dun equipo de traballo.
Comunicación horizontal e vertical no equipo de traballo.
Coordinación e dinamización de equipos de traballo dentro dunha organización.
Estratexias de distribución de tarefas e funcións.
Técnicas de motivación e apoio no desenvolvemento das funcións dos membros do equipo de traballo.
Condución de reunións: tipos de reunións e técnicas.
Técnicas de información, motivación e orientación dentro do equipo de traballo.
Formación das persoas que forman parte do equipo sobre as normas de seguridade das actividades e das instalacións.
Supervisión e seguimento de tarefas e funcións.

4.5.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
5	Cando se presenta o conflito	22

4.5.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA5 - Aplica estratexias de xestión de conflitos grupais e solución de problemas, seleccionando técnicas en función do contexto de intervención	SI

4.5.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA5.1 Analizáronse as principais fontes dos problemas e conflitos no funcionamento dos grupos
CA5.1.1 Analizáronse as principais fontes dos problemas no funcionamento dos grupos.
CA5.1.2 Analizáronse as principais fontes de conflitos no funcionamento dos grupos.
CA5.2 Desenvolvéronse técnicas de xestión de conflitos de grupos dentro do grupo
CA5.3 Desenvolvéronse habilidades sociais de solución de problemas dentro do grupo
CA5.4 Valoráronse as estratexias para a solución de problemas
CA5.5 Seguíronse as fases do proceso de toma de decisións
CA5.6 Valórouse a importancia do uso das estratexias de comunicación na xestión de conflitos e a solución de problemas
CA5.6.1 Valórouse a importancia do uso das estratexias de comunicación na xestión de conflitos
CA5.6.2 Valórouse a importancia do uso das estratexias de comunicación na solución de problemas

4.5.e) Contidos

Contidos
Conflitos individuais e colectivos no grupo. Causas e efectos na integración grupal. Carácter do conflito: funcional e disfuncional. Tipos de conflitos: de tarefas, de relacións e polos procesos.
Toma de decisións: fases do proceso.
Actitudes dos grupos ante os conflitos.
Técnicas para a xestión e a resolución de conflito. Negociación e mediación. Debate, resolución de problemas e reestruturación cognitiva. Técnicas e procedemento.
Importancia das estratexias de comunicación na solución de problemas grupais.

4.6.a) Identificación da unidade didáctica

N.º	Título da UD	Duración
6	Avaliación dos procesos de grupo e da propia competencia social	26

4.6.b) Resultados de aprendizaxe do currículo que se tratan

Resultado de aprendizaxe do currículo	Completo
RA6 - Avalía os procesos de grupo e a propia competencia social para o desenvolvemento das súas funcións profesionais, e identifica os aspectos susceptibles de mellora	SI

4.6.d) Criterios de avaliación que se aplicarán para a verificación da consecución dos obxectivos por parte do alumnado

Criterios de avaliación
CA6.1 Seleccionáronse os indicadores de avaliación
CA6.2 Aplicáronse técnicas de investigación social e sociométricas
CA6.3 Avaliouse a situación persoal e social de partida como profesional
CA6.4 Deseñáronse instrumentos de recollida de información
CA6.5 Rexistráronse os datos en soportes establecidos
CA6.6 Valoráronse os datos recollidos
CA6.7 Identificáronse as situacións que cumpra mellorar
CA6.8 Marcáronse as pautas de mellora

4.6.e) Contidos

Contidos
Avaliación da estrutura e procesos grupais: indicadores.
Avaliación da situación e da dinámica grupal.
Análise de estratexias e instrumentos para o estudo de grupos.
Aplicación das técnicas de investigación social ao traballo con grupos.
Técnicas de observación e sociometría básica.
Técnicas de recollida, análise e interpretación de datos.
Avaliación da competencia social.
Valoración da autoavaliación como estratexia para a mellora da competencia social.

5. Mínimos exigibles para alcanzar a avaliación positiva e os criterios de cualificación

MÍNIMOS EXIGIBLES PARA ALCANZAR A AVALIACIÓN POSITIVA

O Decreto que establece o Currículo de Técnico Superior en Animación Sociocultural e Turística non recolle de forma explícita uns mínimos exigibles como tal. No en tanto, pódese extraer da súa lectura que, ao tratarse de ensinanzas profesionais, os mínimos exigibles para superar o módulo veñen determinados pola consecución dos resultados de aprendizaxe baseados nos criterios de avaliación.

Así pois os mínimos exigibles para acadar a avaliación positiva no presente módulo aparecen recollidos no apartado 4 da programación para cada unha das unidades didácticas, onde aparece a relación de cada criterio de cualificación co correspondente instrumento de avaliación, o seu peso na cualificación e se se trata ou non dun criterio mínimo exigible. Todos eles evidenciarán a consecución de todos os RA dun xeito equilibrado e cun grao de participación activa nos traballos e actividades a desenvolver. Os mínimos exigibles serán unha das referencias para desenvolver as probas de avaliación extraordinaria do alumnado con perda de avaliación continua e guiarán o proceso de avaliación ordinaria do módulo.

CRITERIOS E INSTRUMENTOS DE CUALIFICACIÓN

A avaliación do módulo realizarase tomando como referencia os criterios de avaliación que recolle o currículo do ciclo -que expresan subcompetencias da competencia que se indica no resultado de aprendizaxe (RA)- e partindo de evidencias que confirmen a súa adquisición por parte do alumnado. A natureza conceptual, procedemental ou actitudinal de ditos criterios de avaliación, vén determinada pola súa formulación e polo tanto partirase desta formulación para articular o sistema de avaliación.

As evidencias de competencia poden ser de tres tipos:

- De COÑECEMENTO: obteranse empregando probas escritas (cuestionarios, supostos prácticos...)
- De PRODUTO: portafolio global do curso, proxectos, informes, memorias, conclusións, traballos de reflexión, traballos individuais e en grupo ou obxectos producidos polo alumnado. Avaliaranse utilizando táboas de indicadores ou táboas de observación.
- De DESEMPEÑO: execución de procesos, situacións experimentais, comportamento relacionado con actitudes. Avaliaranse empregando táboas de observación (listas de cotexo ou escalas de valoración).

Ao longo de todo o módulo levarase a cabo un proceso de avaliación continua segundo os criterios de avaliación contidos en cada unidade didáctica. Dado o carácter práctico do módulo, a meirande parte da nota está centrada nas tarefas a desenvolver na aula en pequeno grupo, de carácter eminentemente procedemental e actitudinal.

En definitiva, os contidos serán avaliados tendo en conta cada un dos criterios de avaliación e os seus correspondentes pesos. Para obter unha cualificación positiva no módulo é preciso acadar un 5 sobre 10 en cada un dos criterios de avaliación considerados mínimos exigibles e obter un mínimo de 5 no global de cada unidade didáctica.

NON se fará media entre as avaliacións suspensas e as aprobadas. Ademais para poder presentarse tanto ao exame final como á proba extraordinaria o alumnado deberá ter entregados todos os traballos esixidos (cumprindo os requisitos especificados pola profesora).

A cualificación de cada avaliación trimestral obterase de sumar as notas ponderadas obtidas en cada unidade e actividades (no caso de unidades que abranguen máis dunha avaliación) que formen parte do trimestre. Á súa vez a cualificación final obtense sumando a nota de cada avaliación previamente ponderada co peso relativo que posúe cada unha. Todas as cualificacións das avaliacións parciais e final será numérica entre 1 e 10, sen decimais.

IMPORTANTE aclarar que de darse o caso de que algún alumno ou alumna mostre unha actitude reiterada de obstrución e non colaboración no proceso de ensino-aprendizaxe, entorpecendo un satisfactorio desenvolvemento das sesións na aula, despois de que sexa apercibido verbalmente

en diversas ocasións, poderá ser expulsado da aula durante a sesión. No caso de que se repita esta situación, implicará unha cualificación negativa en todos aqueles criterios de avaliación de natureza actitudinal, o que significará a non superación do módulo na avaliación ordinaria.

Tamén poderá conlevar unha cualificación negativa se se producen de forma reiterada algún dos seguintes comportamentos: unha baixa ou nula participación na aula, non respectar as quendas de palabra, a utilización dun ton de voz non axeitado ás circunstancias, a consulta de páxinas web non relacionadas coa actividade a desenvolver en cada momento, o uso non acordado do teléfono móbil durante as sesións, faltas de comportamento cos compañeiros ou profesorado e a utilización de vocabulario non axeitado.

As datas e hora de entrega das actividades, traballos e realización de probas serán negociadas co alumnado pero unha vez fixadas serán inamovibles.

As PROBAS ESCRITAS realizaranse no centro nas datas que se indiquen e terán carácter obrigatorio. A non realización conlevará unha cualificación de cero na proba e a non superación da avaliación correspondente. Os exames poderán constar dunha parte teórica e dunha parte práctica. A parte teórica poderá incluír cuestións de resposta aberta de maior ou menor extensión, pregunta curta, pregunta tipo test, de relacionar ou de verdadeiro ou falso. A parte práctica requirirá o desenvolvemento de diversas tarefas a partir dun suposto. Todos os exames poderán incorporar contidos desenvolvidos durante o curso nas sesións presenciais.

CRITERIOS DE CORRECCIÓN DOS TRABALLOS, EXPOSICIÓNS E ACTIVIDADES DE AULA:

-Os traballos deberán ser entregados no TEMPO e FORMA acordados, salvo causa debidamente xustificada. De existir atraso na entrega, restaráselle 0.5 puntos na nota do traballo por cada día extra. A non entrega suporá non acadar a avaliación positiva.

-Elaboración de todos os apartados solicitados.

-Contidos claros, completos e adecuados. Mostra comprensión dos contidos.

-Aplicación dos contidos teóricos traballados na unidade.

-Inclúe material complementario.

-Implicación na actividade.

-Elaboración persoal. Orixinal e creativo.

-Coherencia dos elementos do traballo.

-Boa expresión escrita e/ou oral. Sen erros. Ortografía.

-Calidade no acabado: orden, limpeza e presentación.

-Conclusión con explicacións razoadas.

-Inclúe bibliografía e fontes consultadas.

-Presentación ben planificada. Conta con inicio e conclusión.

-Boa expresión oral. Dominio dos conceptos.

-Adecuado desenvolvemento da actividade. Mostra interese.

-Explicación correcta e con rigor. Mostra comprensión dos contidos.

-Presentación creativa e participativa. Os apoios empregados son claros e útiles.

-Realización da exposición sen lectura directa e capacidade de resposta na quenda de preguntas.

*A ausencia de clase (salvo causa xustificada) na data de exposición do traballo individual ou grupal no que se participe, implica unha cualificación negativa en dita parte do traballo.

En particular, nos TRABALLOS DE GRUPO terase en conta o reparto das tarefas e a coordinación dos membros do grupo no desenvolvemento das actividades e o coñecemento de todo o grupo de todas as partes da actividade ou tarefa (apoio, respecto e participación de todo o equipo). Se algunha das persoas do grupo non asiste a lo menos ao 50% das sesións utilizadas na aula para o seu desenvolvemento ou a súa falta de implicación no mesmo non permite que o traballo avance, a profesora, unha vez avisado/a o /a alumno/a, poderá decidir que este membro do

grupo realice o traballo individualmente en tempo e forma, non podendo acadar máis que un 5 sobre 10 no total da nota do traballo.

Queda a criterio docente cualificar aos distintos membros do grupo cunha nota diferente se se estima que a implicación e aproveitamento foi insuficiente nalgún caso (ausencias continuas e sen xustificación, incumprimento das directrices, erros graves e reiterativos a pesar do asesoramento docente, baixa ou nula implicación nas diferentes fases e apartados de elaboración).

* NON se valorarán aqueles traballos nos que se observe que a única achega persoal é unha copia indiscriminada ou PLAXIO da información dunha ou varias fontes concretas.

6. Procedemento para a recuperación das partes non superadas

6.a) Procedemento para definir as actividades de recuperación

Tomando como referencia a Orde do 12 de xullo de 2011 pola que se regulan o desenvolvemento, a avaliación e a acreditación académica do alumnado das ensinanzas de formación profesional inicial, para aprobar o módulo será preciso que o alumnado supere positivamente cada unha das dúas avaliacións ou, o que é o mesmo, cada unha das unidades didácticas. En caso contrario teranse que recuperar todas aquelas actividades avaliadas que non obteñan a valoración de 5 puntos sobre 10, para o que se deseñarán actividades de recuperación apropiadas, que se realizarán no período estipulado pola normativa.

Deste modo, as probas de recuperación ordinarias realizaranse ao finalizar a 2ª avaliación. Dependendo de cada caso en particular, poderá consistir en:

- Realización dunha exposición ou de probas de carácter procedemental similares ás efectuadas na aula.
- Entrega dos traballos realizados durante o curso (portafolio, fichas, app).
- Realización dunha proba escrita de carácter teórico e/ou práctico que permita avaliar de forma efectiva os criterios de avaliación que se precisen recuperar. Poderá incluír todos os contidos traballados na correspondente avaliación.

En todos os casos, a puntuación obtida deberá ser igual ou superior a 5 para aprobar. E a cualificación final do módulo calcularase mediante a suma ponderada de cada avaliación, unha vez recuperadas todas as unidades. Esta cualificación exprésase numericamente, entre 1 e 10, sen decimais.

No caso do alumnado que non poida acceder á FCT no período ordinario por non ter superado o módulo, poderá recuperalo neste mesmo período. Para este fin, seralle asignada unha serie de actividades de recuperación, con indicación expresa da data final en que será avaliado. Realizarase un informe de avaliación individualizado.

6.b) Procedemento para definir a proba de avaliación extraordinaria para o alumnado con perda de dereito a avaliación continua

A Orde do 12 de xullo de 2011 pola que se regulan o desenvolvemento, a avaliación e a acreditación académica do alumnado das ensinanzas de formación profesional inicial, indica que "o número de faltas que implica a perda do dereito á avaliación continua nun determinado módulo será do 10 % respecto da súa duración total. Para os efectos de determinación da perda do dereito á avaliación continua, o profesorado valorará as circunstancias persoais e laborais do alumno ou a alumna na xustificación desas faltas, cuxa aceptación será acorde co establecido no correspondente regulamento de réxime interior do centro" (na actualidade NOF).

Dado que o número total de horas do módulo é de 123 horas, o número máximo de faltas de asistencia para manter o dereito á avaliación continua

será de 12 horas. Convén matizar que o alumnado que perda o dereito á avaliación continua non será avaliado de forma parcial, pero poderá seguir asistindo a clase e realizar tanto aquelas actividades de aula nas que teña a preparación necesaria para participar, así como os traballos estipulados para o curso. E terá dereito a realizar unha proba extraordinaria de avaliación previa á avaliación final de módulos. Ademais terá que entregar aqueles traballos obrigatorios que lle queden pendentes antes da data de realización desta proba.

A proba extraordinaria constará dunha parte teórica e dunha parte práctica sobre todos os contidos do módulo:

-Parte teórica: poderá incluír cuestións de diferente tipo: de elección, de resposta curta e/ou de desenvolvemento máis ou menos amplo.

-Parte práctica: poderá consistir na resolución dun ou varios supostos prácticos ou o desenvolvemento dunha sesión práctica sobre algúns dos contidos do módulo.

A duración desta proba poderá ser de ata un máximo de seis horas, dividida en dous períodos de 3 horas cada unha.

Para alcanzar unha cualificación positiva no módulo é preciso obter un 5 sobre 10 puntos en cada unha das partes que a compoñen e nos traballos entregados.

7. Procedemento sobre o seguimento da programación e a avaliación da propia práctica docente

Segundo a normativa de aplicación (Orde do 12 de xullo de 2011), a programación será revisada ao inicio de cada curso académico á vista da experiencia do curso anterior, tomando como referencia a memoria final do módulo.

En cumprimento do establecido no artigo 34 do Decreto 114/2010, do 1 de xullo, polo que se establece a Ordenación Xeral da Formación Profesional do Sistema Educativo de Galicia, os centros sostidos con fondos públicos que impartan ensinanzas de formación profesional deberán utilizar para a elaboración e o seguimento das programacións dos módulos profesionais dos títulos establecidos ao abeiro da Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación, a aplicación informática web de programacións.

Polo que empregando a citada aplicación informática de programación e considerando o caderno de aula, cada docente ten a responsabilidade de revisar cunha frecuencia mínima mensual a programación do módulo para verificar o seu grao de cumprimento e xustificar debidamente as posibles desviacións ou melloras de cara ao seguinte curso. Darase conta mensualmente nas reunións de equipo docente de ciclo e do departamento e recollerase o grao de cumprimento na acta de reunión.

O seguimento ten a finalidade de ir rexistrando e axustando o programado inicialmente á realidade dese curso académico, faise por unidades didácticas, debendo recoller a data de inicio e de finalización, nº de sesións realizadas e a aplicación calcula a diferenza con respecto ás previstas na programación-, comentario xeral, propostas de mellora realistas e grao de cumprimento. Este seguimento complétase con información por cada unha das actividades programadas, existindo a posibilidade de engadir unha nova actividade en substitución doutra, como complemento ou por calquera outro motivo que se considere oportuno.

Na avaliación da práctica docente terase en conta o seguimento da programación e valorarase ademais a organización e a concreción do currículo en relación a súa adecuación ás características do contorno produtivo e ás necesidades do alumnado, a secuenciación dos contidos, a forma de presentación da información, a adecuación das actividades, a variedade de agrupamentos e de actividades, as estratexias metodolóxicas, os recursos, a atención á diversidade, os instrumentos de avaliación e as actividades formativas complementarias. O seu obxectivo é verificar a adecuación do proceso de enseñanza ás características e necesidades educativas do alumnado e, en función do resultado, introducir as melloras necesarias na actuación docente de xeito continuo. Como instrumentos de avaliación empregaranse rexistros de observación, as notas diarias, sesións de análise e posta en común sobre a marcha do curso, cuestionarios para recoller a opinión do alumnado e escalas de valoración e autovaloración.

Ao final do curso académico cada docente realizará a Memoria final do módulo, empregando o modelo establecido. Deberanse recoller as incidencias acaecidas e incluíranse todas as propostas de mellora feitas durante o curso, que servirán como base para a elaboración das programacións do vindeiro curso.

8. Medidas de atención á diversidade

8.a) Procedemento para a realización da avaliación inicial

A normativa vixente establece que no inicio de curso o equipo docente de ciclo realizará unha sesión de avaliación inicial do alumnado, que terá por obxecto coñecer as características e a formación previa de cada alumno e de cada alumna, así como as súas capacidades, intereses e expectativas.

Nesta sesión compartirase co equipo docente a información dispoñible sobre as características xerais do grupo ou sobre as circunstancias especificamente académicas ou persoais, con incidencia educativa, de cantos alumnos e alumnas o compoñan. Esta avaliación inicial en ningún caso comportará cualificación para o alumnado.

Do mesmo xeito ao longo do mes de setembro realizarase unha avaliación inicial sobre os contidos do módulo. O procedemento será o seguinte:

1. Rexistrar as situacións persoais que poidan incidir no seguimento do módulo por parte do alumnado.
2. Proba inicial de coñecementos sobre o módulo que permita saber o punto de partida do alumnado.
3. Cuestionario sobre as expectativas con respecto ao módulo.
4. Entrega da programación do módulo e aclaración de dúbidas.

Así mesmo ao inicio de cada unidade didáctica realizarase unha valoración dos intereses e coñecementos previos do alumnado con respecto a eses contidos, co fin de organizar os contidos da unidade didáctica dun xeito máis adecuado o perfil do alumnado. Para levar esta avaliación inicial empregaranse técnicas como a chuvia de ideas ou a realización de preguntas directas.

8.b) Medidas de reforzo educativo para o alumnado que non responda globalmente aos obxectivos programados

Se a avaliación inicial do alumnado indica que no grupo hai alumnado con necesidade específica de apoio educativo adaptaranse aqueles aspectos do proceso de ensinanza e aprendizaxe susceptibles de modificación (metodoloxía, recursos, espazos, tempos, modalidade de avaliación...) que permitan ao alumnado a adquisición dos resultados de aprendizaxe. Ademais a lexislación contempla a flexibilización modular, que consiste na autorización para que o alumnado poida cursar o ciclo formativo de xeito fragmentado por módulos cunha temporalización distinta da habitual.

A metodoloxía proposta concibe a atención á diversidade de alumnado como un elemento da práctica docente diaria, así ao longo do curso adoptaranse de xeito xenérico, para dar resposta ás necesidades do alumnado con maiores dificultades, entre outras, as seguintes estratexias de atención á diversidade:

- Detección dos coñecementos previos do alumnado antes de abordar novos contidos.
- Emprego de distintos tipos de materiais (auditivos, escritos, visuais, audiovisuais) para responder a todos os estilos de aprendizaxe.
- Achega de material complementario sobre os contidos nos que apareza maior dificultade.
- Abordaxe dun mesmo contido dende diferentes puntos de vista e con actividades diversas, variando o grao de dificultade e o tipo de procesos que se empregan.

- Desenvolver distintas modalidades de grupos de traballo (ampos, reducidos, por parellas ou individualmente e alternando as persoas integrantes dos equipos) co obxectivo de posibilitar a axuda mutua e a valoración de habilidades complementarias.
- Atención individualizada do alumnado para tratar aqueles aspectos que presenten maior dificultade.
- Utilización de reforzos verbais positivos para mellorar a valoración das propias capacidades.
- Promoción do traballo cooperativo, que facilitará o intercambio de coñecementos, intereses e experiencias.
- Dependendo das necesidades educativas especiais, debidamente documentadas, tomaranse as medidas que se precisen para a realización dos exames ou dos traballos (adaptación do tempo, dos materiais, etc.).
- Adaptación no proceso de ensinanza-aprendizaxe aos ritmos e tempos individuais.
- Ter en conta os intereses do alumnado na programación e funcionalidade das aprendizaxes.
- Crear un clima de respecto e tolerancia e valoración mutua.
- Adecuación de espazos na aula que favorezan a mobilidade do alumnado e posibilite distintos tipos de traballo de forma simultánea e diferentes agrupamentos.

En calquera caso, as medidas deberán ser individualizadas e polo tanto adaptadas ás necesidades concretas, polo que despois da avaliación inicial ou en calquera momento do curso no que se detecte unha dificultade se porán en marcha os necesarios mecanismos de reforzo, ou de ser o caso, solicitarase a colaboración do equipo educativo e do Departamento de Información e Orientación Profesional do centro por se fose necesario dar un paso máis na concreción das medidas.

9. Aspectos transversais

9.a) Programación da educación en valores

É importante sinalar que ao longo do módulo se traballará coa educación en valores non só a través dos contidos actitudinais recollidos no currículo do módulo, senón a través de distintas actividades inherentes ao desenvolvemento do módulo na aula-taller. Tratarase de traballar contidos relacionados coas competencias básicas e as áreas transversais incorporando á dinámica cotiá das clases aspectos relacionados coa inclusión de persoas con diversidade funcional e co desenvolvemento de competencias relacionadas coas tecnoloxías da información e a comunicación e o traballo en equipo. Ademais abordaranse temas como:

- A cuestión do xénero (educación para a igualdade): convén traballar a perspectiva de xénero para a intervención con colectivos diversos e reflexionar sobre os estereotipos imperantes.
- Estereotipos, prexuízos e discriminación (educación para a igualdade), sobre todo os relacionados cos colectivos cos que pode traballar o/a técnico. Promovendo a toma de conciencia e a reflexión sobre os estereotipos socialmente compartidos, descubriendo que feitos sociais se atopan detrás dos prexuízos (descoñecemento, medo, intolerancia cara outras maneiras de entender o mundo, simplificación da realidade, etc.) e a súa influencia no establecemento da relación.
- Educación para a paz: Procurarase a resolución de conflitos fomentando o diálogo baseado no respecto, e procurando atopar solucións de consenso. Por exemplo: achegas de propostas ou ideas á hora de fixar condicións de entrega de traballos, datas de probas, etc..... Amosar unha actitude flexible e aberta ante as opinións dos demais no desenvolvemento do traballo en equipo no momento de resolver un problema. Durante todo o curso haberá propostas de traballo en grupos nas que será necesario chegar a acordos, negociar, mediar e consensuar para acadar o obxectivo proposto.
- Cidadáns de dereitos, outro aspecto que pode ser abordado de forma transversal cos contidos do módulo e o relacionado co tema dos dereitos como cidadáns, promovendo unha reflexión sobre o que supón exercer unha cidadanía responsable e participativa e a toma de conciencia sobre a consideración desta mesma condición a todas as persoas independentemente das súas circunstancias.
- Educación no consumo: adquirir unha actitude crítica e responsable cara o consumo e cara as mensaxes dos medios de comunicación.
- Educación ambiental: fundamental fomentar o respecto ao medio ambiente a través do correcto emprego dos recursos; insistindo na reciclaxe e na conservación.

-Educación para a saúde: É importante adquirir bos hábitos posturais no traballo, así como uns adecuados hábitos de saúde nun sistema educativo e laboral onde os ordenadores toman cada día un papel máis importante, sen esquecer que a nivel profesional (tendo en conta nas situacións en que exercerán o seu traballo) deben ter en conta a súa saúde persoal e a do usuario como elementos cotiás do seu emprego.

-Interculturalidade: Traballando o respecto cara a diversidade cultural dende un enfoque de enriquecemento persoal, favorecendo o achegamento para ampliar o propio horizonte de coñecemento.

9.b) Actividades complementarias e extraescolares

Ao tratarse de estudos de formación profesional debemos reforzar a concepción dun centro caracterizado pola conexión coa comunidade e por estar aberto a propostas de participación activa con outras institucións e organizacións da contorna.

En todos os módulos do ciclo ten unha relevancia especial a colaboración con entidades da zona para o desenvolvemento de actividades prácticas que contribúan ao acercamento entre a formación profesional e o contorno sociolaboral. Polo que serán aproveitadas todas as actividades formativas complementarias que se programen de xeito coordinado polo equipo docente do ciclo. Estas actividades serán de obrigatorio cumprimento no caso de que se realicen en horario escolar.

Estas actividades complementarias proporcionarán ao alumnado experiencias prácticas na súa formación e permitiránlle achegarse á realidade laboral da contorna:

- Visitas a entidades que desenvolven o seu labor no eido da ASCT.
- Visitas de distintos/as profesionais e/ou expertos/as ao centro educativo para compartir coñecementos e intercambiar experiencias.
- Realización de actividades en coordinación con entidades do sector.

10. Outros apartados

10.1) METODOLOXÍA

Tratarase dunha metodoloxía activa, participativa e flexible. Activa, xa que o alumnado será o protagonista das sesións, enfocadas a que este aprenda a ser autónomo e contribuír ás súas propias aprendizaxes. Participativa, dado que o alumnado participará dun modo ou outro en todos os procesos, e flexible, xa que tratarase sempre de adaptala ás características individuais do grupo. Este enfoque metodolóxico está baseado nunha idea constructivista da aprendizaxe.

Concretamente, o proceso de ensino-aprendizaxe estará baseado nos seguintes principios metodolóxicos:

- Todo proceso de aprendizaxe é un proceso interactivo, de aí a importancia da participación e o traballo en equipo.
- O alumnado é, en última instancia, quen realiza o seu propio coñecemento; aínda que o profesorado é quen debe actuar como guía proporcionando os recursos necesarios e planificando as situacións para que se poidan levar a cabo as aprendizaxes.
- A intervención educativa debe partir dos coñecementos previos do alumnado e os seus intereses. Estes son a base que permitirá aprendizaxes verdadeiramente significativas.
- A acción educativa debe asegurar aprendizaxes funcionais e prácticas, ofrecendo diferentes experiencias asociadas coa realidade profesional.
- A intervención educativa debe dar resposta á diversidade do alumnado, marcada polas diferentes características persoais e dos entornos sociais.